

ИНТЕРВЮТА

КОЛКОТО ПОВЕЧЕ ЧЕТАТ СТУДЕНТИТЕ, ПО-ДОБРЕ.

НЕКА ДА НЕ ЗАБРАВЯТ, ЧЕ НЕ МОЖЕМ БЕЗ БЪЛГАРСКИ ЕЗИК И ЛИТЕРАТУРА

Венче Попова завършва специалност *Българска филология* в Софийския университет. Академичният ѝ път е свързан с Катедрата по български език, в която работи повече от 40 години: от асистент до професор. Основните курсове, по които чете лекции, са: История на българския книжовен език, Стилистика, Синтаксис и др. Защишава дисертация под научното ръководство на проф. д-р Любомир Андрейчин на тема „Обществено-политическата лексика“. Проф. В. Попова е чела лекции в Ягелонския университет в Краков, в Упсала, Стокхолм, Регенсбург, Хамбург и Австралия. Заедно с проф. П. Пашов и проф. Т. Бояджиев участват в изграждането на специалностите и на катедрите по български език в университетите в Пловдив, Велико Търново, Шумен. Проф. В. Попова е директор на Летния семинар по български език и култура за чуждестранни българисти и слависти, който успешно ръководи 9 години. Член е на Международната комисия по славянските книжовни езици към Международния комитет на славистите и на Съюза на преводачите в България.

Откога датира интересът Ви към филологията и заниманията с нея?

Завърших Първа девическа гимназия. Тя беше елитно училище, която, за мой късмет, се намираше в квартала ми. В нея имахме право на избор между два профила – класически и реалистки. Аз избрах класическия. Тези, които учеха в него, обикновено се ориентираха към хуманитарните дисциплини и най-често към филологическите. Правистите също завършваха класическата паралелка. В нея всички учехме латински и две години гръцки език. След години, като студент, трябваше да продължа гръцкия език с проф. Милев. Веднага след завършването си влязох в Университета.

Как изглеждаше Университетът, когато започнахте обучението си в него?

Когато влязох в Университета, имаше едно-единствено крило – това, в което и днес се помещава нашият факултет. Ние бяхме големи курсове, говоря за 1948 г., 4 години след войната. Нищо не беше построено, имаше само замисъл. Преживяла съм строежа на Университета и смело мога да твърдя, че студентите също се включиха в изграждането му. Ентузиазмът да събираме пари, дори от себе си – по левче-два, за да бъде довършен, беше обхванал всички ни.

Къде се провеждаха лекциите Ви, когато все още не са съществували днешните аудитории?

В началото наистина нямаше къде да ни четат лекции в сградата, която се довършваше, защото както казах, бяхме големи курсове. По тази причина ни преподаваха в някои кинозалони. Нашият курс е слушал лекции в кино „Влайкова“ и лекции в един салон на „Раковска“, в близост до ВИТИЗ. Днешните кабинети и аудитории тогава бяха все още свободни пространства, в които излизахме и си говорехме.

Студентите се нуждаят освен от аудитории, в които да слушат лекции, и от библиотека. Имаше ли филологическа такава в сградата на Университета?

Хубаво беше, че имаше семинарна библиотека. Днес на нейно място е фонетичният кабинет. От нея можеше да си вземеш да четеш. Имаше и читалня, която днес е аудитория. По това време се отделиха специалностите „Славянска филология“ и „Българска филология“. Аз съм приета „Българска филология“.

Знаете ли как е бил изграден преподавателският колектив, който е трябвало да чете лекции в новата специалност „Българска филология“?

Да, студентите съпреживяхме случващото се във Факултета ни. Първо е поканен проф. Андрейчин, който е бил на специализация в Краков, изпратен от проф. Милетич, който, от своя страна, е бил голям авторитет в очите на студентите, на които е преподавал старобългарския език. Държал на точните теоретични познания. По-късно на мястото на проф. Милетич идва проф. Мирчев, който става ръководител на нашата Катедра по български език. Във времето, в което проф. Андрейчин става част от преподавателите, които четат лекции на

специалността „Българска филология“, и други наши големи учители работят в сферата – проф. Леков, проф. Мирчев и проф. Стойков.

Бихте ли споделили какво си спомняте за техните методи на преподаване, успявахте ли да Ви вдъхновят, както Ви правите от години с Вашите студенти и последователи?

Първите ни лекции слушахме в 148 аудитория. В нея „Увод в славянското езикознание“ четеше проф. Стойков, завърнал се от Прага от специализация. Това бяха изключително интересни лекции. Той като че ли не четеше лекции, защото така модулираше с гласа си, акцентираше на важните неща. Имах чувството, че ги изиграва непретенциозно с гласа си. Може би точно неговите лекции ме накараха да се ориентирам към езиковедските науки.

След него се срещнахме с проф. Андрейчин, който ни преподаваше „Съвременен български език“. Със Стойков бяха несравними. Дисциплината, по която ни четеше проф. Андрейчин, беше въведена за първи път, но той се справяше блестящо. Личеше си, че мисли как да построи коректно всяко изречение. Паузираше уместно и си личеше, че докато замълчава, подготвя следващата мисъл. Той обясняваше чудесно. Ако трябва да опиша начина на преподаване на проф. Андрейчин, бих използвала две думи – мислене и граматическа импровизация. Той грабваше аудиторията не с играта на гласа, а чрез възможността да внушава модела си на мислене и на нас. Аз съм убедена, че много от нещата, които е включил в граматиката си, са открити в лекционния процес. За пръв път извежда темпоралната система на българския глагол. Разработени са глаголните времена и видовата система. Това е гениално постижение! Проф. Стойков грабваше с динамика, а проф. Андрейчин – с провокиращото си мислене.

Лекциите по старобългарски език ни четеше проф. Мирчев, който също преподаваше интересно. Той имаше много приятен хумор. Четеше ни в 137 аудитория. Чрез хумора си ни учеше. Когато ни преподаваше за склонението на думи от женски род, написа цялата парадигма на думата *жена*. След това написа на дъската жаба и каза: „Жаба се скланя като жена!“. Всички избухнахме в смях. Той беше такъв – непретенциозен. Проф. Мирчев не е искал да сравни жабата с жена, разбира се. Въпреки времето за шеги, всички учехме много сериозно и се подготвихме за тежкия изпит.

„Славянско езиковедие“ учехме при проф. Леков в залата, за която споменах, в пресечката на „Раковска“. Той също като проф. Андрейчин беше ученик на проф. Милетич. Проф. Леков беше следващата индивидуална вселена като същност и поведение. Беше невероятен славист. Имах чувството, че знае всички славянски езици. Той беше от полската школа. Четеше доста фактологично, но обобщенията оставяше на нас. Наложих ми се два-три пъти да отида при него, докато пишех дисертацията си, която по-късно влезе в два годишника. Проф. Леков беше отзивчив, когато го потърсиш за консултация. Следеше и всяко културно събитие, свързано с изявата на Полското посолство – филми, изложби, четения. Той се включи щедро и в събирането на средства за построяването на Университета. Имаше огромна памет, като с дарението си помогна да се доизгради мястото, в което да се съхранява паметта и на други учени.

Това си беше нашето поколение – тези трима колоси!

Имахте ли възможност да работите с последователи на някой от тримата преподаватели, за които разказвате с толкова възхищение?

Като директор на Летния семинар, моя задача беше да покана лектори. Един от тях беше доц. Илчев, аспирант на проф. Мирчев. Няма да забравя колко усилия ми костваше, докато се съгласи да се включи. Той не обичаше публични изяви и големи аудитории. Въпреки това не чете лекция само 45 мин., а повече от един астрономически час. По това време разработваше проблема за кирилицата и глаголицата и изписваше знаците на глаголицата, обяснявайки конфигурацията на буквите. Много преди самата лекция аз знаех, че той разработва този проблем, защото ние бяхме приятели в истинския смисъл на думата. Аз обичах той да ми разказва за това, което създава. Моето голямо слушане на Илчевите разсъждения е било, когато сме се връщали от Университета, защото живеехме в един квартал.

Оказва се, че големите учители са оставили голяма школа след себе си, като част от нея сте Вие, проф. Пашов и проф. Бояджиев. Можете ли да ни разкажете повече за времето, което сте споделяли заедно?

Благодаря Ви! Петър Пашов беше изключително добър граматик. Във времето, в което с Живко Бояджиев бяхме аспиранти, сме ходили заедно на семинар в Румъния, от който научих много и го приложих в нашия. Там имахме възможността да слушахме Андре Мартине.

Няколко пъти споменавате Летния семинар. Откъде черпехте идеи за него? Какво Ви взе и какво Ви даде той?

Аз водих 9 години Семинара. Въведох нови неща, моя сентенция. Имах възможността да направя това, защото аз бях минала през аристократичния румънски семинар, за който вече стана дума.

Целият колектив бяхме неуморни. Винаги държахме да има църковни песнопения, символ на славянството. Важни бяха и кадрите, с които работихме. Част от тях беше Николай Попов – един от най-добрите ни преводачи от английски език. Той беше тогава студент. Идваше при нас и вършехме страхотна работа. Семинарът беше на ниво, защото не позволявахме нищо да ни попречи. Спомням си, че говорих и директно с проф. Фол, когото не познавах лично, когато беше заместник-министър на културата, за да потърся съдействие.

Какво бихте пожелали на днешните студенти?

Да са подготвени за всичко в живота.

Какво трябва да прочетат задължително?

Колкото повече четат студентите, по-добре. Нека да не забравят, че не можем без български език и литература.

Интервюто взе доц. д-р Владислав Миланов